

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 153/04-30

III. ÚS 153/04-__

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka v konaní o sťažnosti M. V., bytom L. M., zastúpeného advokátom JUDr. J. V., CSc., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 876/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 876/99 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice II **p r i k a z u j e ,** aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 876/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. V. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý mu zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý nahradiť trovy konania M. V. vo výške 16 672 Sk (slovom šesťtisícšesťstosedemdesiatdva slovenských korún) advokátovi JUDr. J. V., CSc., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2004 doručená sťažnosť M. V., bytom L. M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. V., CSc., Advokátska kancelária, B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) vo veci žaloby navrhovateľa – sťažovateľa proti odporcom v 1. rade GEOKONZULT, a. s., K., a v 2. rade GEOKONZULT, a. s., K. – Ť., o náhradu škody spôsobenej na zdraví chorobou z povolania vedenej pod sp. zn. 14 C 876/99.

Sťažovateľ uviedol, že od roku 1962 bol zamestnancom IGHL, neskôr GEOCONSULT, a. s., K. V dôsledku niekoľkoročnej práce v prašnom prostredí bola u sťažovateľa zistená choroba z povolania. Dňa 14. júna 1999 podal sťažovateľ na okresnom súde žalobu o náhradu škody spôsobenej chorobou z povolania vo výške 48 000 Sk. Do dnešného dňa však okresný súd nezačal v predmetnej veci konať a ani žiadnym spôsobom neupovedomil sťažovateľa o dôvodoch nekonania. Sťažovateľ vidí porušenie svojich základných práv a slobôd v tom, že nečinnosťou zo strany okresného súdu

v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 876/99 dochádza k porušovaniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a v konaní vo veci samej vydal tento nález:

„Okresný súd v Košiciach tým, že v dôsledku svojej nečinnosti nekonal vo veci č. k. 14 C 876/99 porušil základné práva... M. V. na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Okresnému súdu v Košiciach... zakazuje pokračovať v porušovaní práva fyzickej osoby M. V.

Okresný súd v Košiciach je povinný zaplatiť M. V. primerané finančné zadosťučinenie v sume 150.000,- Sk do 15 dní odo dňa doručenia tohto nálezu.“

Ústavný súd 12. mája 2004 predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. III. ÚS 157/04-17 z 12. mája 2004 rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa namieta porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, a vo zvyšnej časti bola sťažnosť odmietnutá.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o zaslanie predmetného spisu a o vyjadrenie k prijatej sťažnosti. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 5. marca 2004 uviedol, že sťažnosť je neprípustná z dôvodu, že sťažovateľ nevyčerpal všetky prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytuje, a to sťažnosť na prietahy v konaní podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“). Žaloba bola podaná 16. júna 1999, avšak už dňa 17. marca 1999, teda tri mesiace pred podaním žaloby, bol na žalovaného

v 1. rade uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 K 43/98 vyhlásený konkurz. Uznesením krajského súdu sp. zn. 4 K 114/02 bol vyhlásený konkurz i na žalovaného v 2. rade. Túto skutočnosť konajúca sudkyňa oznámila i žalobcovi napriek tomu, že takúto povinnosť súdu neustanovuje žiaden právny predpis, keďže uvedené konania sú prerušené zo zákona. Tieto okolnosti sú dôvodom, pre ktoré okresný súd nemohol konať.

Podaním z 25. mája 2004 právny zástupca sťažovateľa reagoval na vyjadrenie predsedu okresného súdu tak, že sťažnosť podľa zákona o štátnej správe súdov bola bezpredmetná, pretože zákon o štátnej správe súdov ustanovuje pre sťažovateľa možnosť, nie povinnosť podať sťažnosť. Právny zástupca sťažovateľa poukazuje na skutočnosť, že okresný súd je v predmetnom konaní o náhradu škody spôsobenej na zdraví nečinný takmer štyri a pol roka.

Predseda okresného súdu podaním doručeným ústavnému súdu 27. mája 2004 oznámil, že netrvá na ústnom prejednaní podanej ústavnej sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu uviedol, že netrvá na ústnom prejednaní sťažnosti.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie

ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (II. ÚS 26/95).

Ústavný súd v predchádzajúcich konaniach opakovane vyslovil právny názor, podľa ktorého v konaní o každom návrhu pred ústavným súdom, v ktorom navrhovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu (inú právnu) ochranu, ako aj práva na spravodlivý proces z toho dôvodu, že všeobecný súd nekonal spôsobom ustanoveným v zákone, je nevyhnutné, aby boli najprv vyčerpané všetky právne prostriedky ich ochrany, ktoré sú navrhovateľovi dostupné (I. ÚS 1/97, I. ÚS 49/98).

Účelom priznania práva podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (II. ÚS 26/95).

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, že ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k porušeniu označeného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníkov a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Pokiaľ ide o prvé kritérium „zložitost' veci“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci, pričom na základe týchto hľadísk predmetné konanie nie je možné hodnotiť ako konanie zložité.

Pri kritériu „správanie sťažovateľa“ v preskúmvanej veci ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali spôsobovaniu prietáhov zo strany sťažovateľa.

Pokiaľ ide o tretie kritérium, a to „postup“ okresného súdu, je potrebné uviesť, že ústavný súd sa zaoberal nielen tvrdeniami sťažovateľa, resp. jeho právneho zástupcu, ale zaoberal sa celkovým priebehom predmetného konania.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 876/99 ústavný súd zistil, že boli vykonané tieto úkony:

Dňa 16. júna 1999 bola podaná žaloba okresnému súdu.

Dňa 16. januára 2003 bol v spise urobený úradný záznam, obsahom ktorého je zistenie, že žalovaný je v konkurze.

Dňa 11. júna 2003 bol v spise urobený úradný záznam, obsahom ktorého je zistenie, že konkurzné konanie ešte nie je právoplatne skončené.

Dňa 13. februára 2004 bol navrhovateľ (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľ) upovedomený, že konanie je v dôsledku vyhlásenia konkurzu na odporcu č. 2 zo zákona prerušené podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov.

Dňa 15. apríla 2004 bol v spise urobený úradný záznam, že konkurzné konanie odporcu č. 2 ešte nie je právoplatne skončené.

Ústavný súd teda zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prietáhov garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu, že v období od 16. júna 1999 (podaná žaloba) do 16. januára 2003 (úradný záznam v spise, že na odporcu č. 2 bol vyhlásený konkurz) okresný súd nekonal 3 roky a 6 mesiacov.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže k porušeniu základného práva došlo nekonaním okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 876/99, ústavný súd mu prikázal konať.

Sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk. Svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil tak, že nekonaním okresného súdu je sťažovateľ v stave právnej neistoty vyplývajúcej zo zbytočného a neodôvodneného nekonania s prihliadnutím na neustále sa zhoršujúci zdravotný stav.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 citovaného zákona má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľa a vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 876/99 a prikázal okresnému súdu, ktorý jeho právo porušil, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov. Dovršením opatrení smerujúcich zo strany ústavného súdu k odstráneniu stavu právnej neistoty bolo i priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 30 000 Sk ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd vzal do úvahy predmet sporu a jeho zložitosť a dĺžku jeho trvania. Výšku zadosťučinenia stanovil ústavný súd najmä s ohľadom na zistené obdobie nečinnosti okresného súdu a na vyššie uvedené kritériá riešenia zisteného porušenia základných práv, pričom vychádzal zo spisu okresného súdu.

Vo zvyšnej časti ústavný súd sťažnosti nevyhovel.

Právny zástupca si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia podľa ustanovenia § 13 ods. 1 a § 16 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, napísanie sťažnosti, napísanie stanoviska z 25. mája 2004), pričom za jeden úkon si uplatnil odmenu vo výške 4 533 Sk a režijný paušál vo výške 136 Sk plus 19 % DPH, čo spolu predstavuje sumu 13 599 Sk plus režijný paušál 408 Sk plus 19 % DPH.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnym zástupcom sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konaní uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol sčasti vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 citovanej vyhlášky, ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmet konania – ochrana základných ľudských práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'učinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk.

Ústavný súd priznal odmenu za tri úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady, napísanie sťažnosti a stanovisko z 25. mája 2004. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za tri úkony právnej pomoci po zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. 14 010 Sk (odmena za jeden úkon je 4 534 Sk plus režijný paušál 136 Sk za každý úkon), ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľa. Po pripočítaní 19 % DPH sú celkové trovy právneho zastúpenia vrátane DPH 16 672 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2004